ADALET DERGİSİ
Journal of Justice
Yıl: 153 Dönem: VI 2026/2 Sayı: 77
ISSN: 1011-730X
ISSN (online): 2717-6614

6754 SAYILI BİLİRKİŞİLİK KANUNU'NDA ÖNGÖRÜLEN YAPTIRIMLARIN MAHİYETİ

The Legal Nature of Sanctions Prescribed under the Law No. 6754 on Expert Witnesses

Doç. Dr. Seyfettin KARA
Antalya Bölge İdare Mahkemesi, 2. İdari Dava Dairesi Başkanı
seyfettinkara@yahoo.com
ORCID: 0000-0003-1743-7500

Dr. Seher ŞAHİN
Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku ABD
sahinseherr@yandex.com
ORCID: 0000-0001-9035-2760

Dr. Yakup ÇOKKAŞ
Akdeniz Üniversitesi Hukuk Fakültesi İdare Hukuku ABD
yakupckks@gmail.com
ORCID: 0000-0003-2881-6303

Makale Bilgisi / Article Information

Makale Türü *(Article Type)*:	Araştırma Makalesi *(Research Article)*
Geliş Tarihi *(Received)*:	30.04.2026
Kabul Tarihi *(Accepted)*:	28.09.2026
Değerlendirme *(Peer-Review)*:	Editör Ön İnceleme - Çift Taraflı Körleme - En az İki Dış Hakem – Yayın Danışma Kurulu Kararı *(Editorial Screening – Double-Blind Peer Review – At Least Two External Reviewers – Decision of the Editorial Advisory Board)*
İntihal *(Plagiarism)*:	Turnitin *(İntihal incelemesi Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü işbirliği ile yapılmaktadır.)*
Etik Beyan *(Ethical Statement)*:	Çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur. *(It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of the study, and all referenced works are cited in the bibliography).*
s.s.	297-317

The Legal Nature of Sanctions Prescribed under the Law No. 6754 on Expert Witnesses

Abstract

An expert witness is a person whose opinion is sought by courts in cases where the resolution of a dispute requires special or technical knowledge, thereby contributing to the proper functioning of judicial proceedings. By virtue of their function, expert witnesses participate in the execution of a public service and are regarded as public officials within the meaning of the Turkish Penal Code No. 5237 with respect to acts connected to their duties. In order to establish an institutional framework for expert witnessing and to ensure the fair, effective, and reliable conduct of judicial proceedings, Law No. 6754 on Expert Witnesses was enacted.

The Law in question regulates the principles and rules that experts (court-appointed experts) must comply with; and it stipulates sanctions for violations of these obligations, including a warning, temporary removal from the expert registry, permanent removal from the registry and list, and prohibition from serving as an expert.. However, the legal nature of these sanctions has not been explicitly defined in the Law.

This study examines the legal nature of the sanctions prescribed under the Law on Expert Witnesses within the framework of the distinction between criminal, disciplinary, and administrative sanctions. It first establishes that these measures cannot be classified as criminal sanctions, and then critically evaluates whether they may be regarded as disciplinary sanctions in light of the core elements of disciplinary law, namely the existence of a status-based relationship, institutional structure, and regulatory purpose.

The study concludes that, due to the absence of a classical status-based and hierarchical relationship between expert witnesses and the administration, the lack of a structured professional disciplinary regime, and the fact that the sanctions primarily result in the restriction or termination of expert witness status rather than punishment, it is not appropriate to characterize these measures as disciplinary sanctions. Accordingly, it is argued that the sanctions provided under the EWL should be regarded as sui generis administrative sanctions adopted within the regulatory and supervisory powers of the administration over expert witnessing activities.

Keywords:

Expert witnessing, sanction, disciplinary law, warning, removal from the expert registry, prohibition from serving as an expert.

6754 SAYILI BİLİRKİŞİLİK KANUNU'NDA ÖNGÖRÜLEN YAPTIRIMLARIN MAHİYETİ

Özet

Bilirkişi, uyuşmazlığın çözümünün özel veya teknik bilgi gerektirdiği hâllerde mahkemeler tarafından görüşüne başvurulan ve bu suretle yargılama faaliyetinin sağlıklı yürütülmesine katkı sunan kişidir. Bilirkişiler, üstlendikleri fonksiyon itibarıyla kamu hizmetinin yürütülmesine katılmakta ve görevleriyle bağlantılı fiiller bakımından 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu (TCK) anlamında kamu görevlisi olarak kabul edilmektedir. Yargılamanın adil, etkin ve güvenilir biçimde yürütülmesine hizmet eden bilirkişilik kurumunun kurumsal bir çerçeveye kavuşturulması amacıyla 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu (BK) yürürlüğe konulmuştur.

Anılan Kanun'da bilirkişilerin uyması gereken ilke ve kurallar düzenlenmiş; bu yükümlülüklere aykırı davranışlar bakımından uyarma, geçici olarak bilirkişilik listesinden çıkarma, sicil ve listeden sürekli çıkarma ve bilirkişilik yapmaktan yasaklanma şeklinde yaptırımlar öngörülmüştür. Bununla birlikte, söz konusu yaptırımların hukuki mahiyeti Kanun'da açıkça belirlenmemiştir.

Bu çalışmada, Bilirkişilik Kanunu'nda öngörülen yaptırımların hukuki mahiyeti, ceza yaptırımı, disiplin yaptırımı ve idari yaptırım ayrımı çerçevesinde incelenmiştir. Çalışmada, öncelikle söz konusu yaptırımların ceza yaptırımı olarak nitelendirilemeyeceği ortaya konulmuş; akabinde disiplin yaptırımı olarak kabul edilip edilemeyeceği meselesi, disiplin hukukunun statü ilişkisi, kurumsal yapı ve amaç unsurları bakımından eleştirel bir yaklaşımla değerlendirilmiştir. Yapılan değerlendirme sonucunda, bilirkişiler ile idare arasında klasik anlamda bir statü ve hiyerarşik bağlılık ilişkisinin bulunmaması, bilirkişiliğin kurumsallaşmış bir meslek disiplinine tabi olmaması ve öngörülen yaptırımların önemli ölçüde cezalandırma amacından ziyade bilirkişilik statüsünün sınırlandırılması veya ortadan kaldırılması sonucunu doğurması gibi gerekçelerle, söz konusu yaptırımların disiplin yaptırımı olarak nitelendirilmesinin isabetli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çerçevede, BK'de yaptırımların, idarenin bilirkişilik faaliyetini düzenleme ve denetleme yetkisi kapsamında tesis ettiği kendine özgü idari yaptırımlar olarak değerlendirilmesi gerektiği ileri sürülmektedir.

Anahtar Kelimeler:

Bilirkişilik, yaptırım, disiplin hukuku, uyarma, bilirkişilik listesinden çıkarma, bilirkişilik yapmaktan yasaklanma.

GİRİŞ

Hukuk devletinde yargı faaliyetinin adil, etkin ve güvenilir biçimde yürütülmesi yalnızca hâkim ve savcıların hukuki değerlendirmelerine değil, aynı zamanda yargılamaya katkı sunan diğer aktörlerin görevlerini hukuka uygun şekilde yerine getirmelerine de bağlıdır. Bu aktörler arasında yer alan bilirkişiler, uyuşmazlığın çözümünün özel ve teknik bilgi gerektirdiği hâllerde

mahkemeye yardımcı olmak suretiyle yargılamanın sağlıklı işleyişinde önemli bir rol üstlenmektedir.

Devletin tüm faaliyetlerinin hukuk kurallarına bağlı olması[1] ve yargı yetkisinin bağımsız ve tarafsız mahkemeler tarafından kullanılması esastır. Anayasa'nın 2. maddesinde Türkiye Cumhuriyeti'nin bir hukuk devleti olduğu hüküm altına alınmış; yargı yetkisinin Türk Milleti adına bağımsız ve tarafsız mahkemelerce kullanılacağı kabul edilmiştir. Yargılamanın adil ve sağlıklı bir biçimde yürütülebilmesi, yalnızca hakimlerin değil, yargılama sürecine doğrudan veya dolaylı olarak katkı sunan diğer aktörlerin de görevlerini hukuka uygun şekilde yerine getirmelerine bağlıdır. Yargılama faaliyetinde yer alan bu aktörlerden biri de bilirkişidir. Bir uyuşmazlığın çözümünün hukuk bilgisi dışında özel ve teknik bilgi gerektirmesi halinde, mahkemeler bilirkişinin görüşüne başvurmaktadır. Bilirkişiler, sahip oldukları özel ve teknik bilgi aracılığıyla uyuşmazlığın çözümüne katkı sağlamakta; bu yönüyle yargılamanın sağlıklı bir biçimde yürütülmesine hizmet etmektedir. Bu nedenle bilirkişilerin görevlerini yerine getirirken etik ilkelere uygun, bağımsız, tarafsız ve objektif davranması zorunludur.

BK'da bilirkişilerin uyması gereken ilke ve kurallar düzenlenmiş; bu ilke ve kurallara aykırı davranılması halinde uyarma, bir yıla kadar geçici süreyle bilirkişilik listesinden çıkarma ve bilirkişilik sicilinden ve listesinden sürekli olarak çıkarma şeklinde yaptırımlar öngörülmüştür. Bununla birlikte, söz konusu yaptırımların mahiyetinin ne olduğu hususu kanun koyucu tarafından açıkça ortaya konulmamıştır. Bilirkişilerin, kamusal bir görev ifa etmeleri ve görevleriyle bağlantılı fiiller bakımından kamu görevlisi olarak kabul edilmeleri dikkate alındığında, BK'da öngörülen yaptırımların hukuki mahiyetinin belirlenmesi özel bir önem taşımaktadır. Zira yaptırımların hukuki niteliği; uygulanacak usulü, güvenceleri ve yargısal denetim yollarını doğrudan etkilemektedir. Bilirkişilik kurumunun taşıdığı bu işlevsel önem, söz konusu faaliyetin belirli kurallar çerçevesinde yürütülmesini ve bu kurallara aykırı davranışların yaptırıma bağlanmasını zorunlu kılmıştır. Bu amaçla kabul edilen 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu ile bilirkişilerin uyması gereken ilke ve esaslar düzenlenmiş; bu yükümlülüklere aykırılık hâlinde uygulanacak yaptırımlar öngörülmüştür. Ancak Kanun'da yer verilen bu yaptırımların hukuki mahiyeti açıkça belirlenmemiştir. Bu çalışmada, BK'de öngörülen yaptırımların hukuki mahiyeti, ceza yaptırımı, disiplin yaptırımı ve idari yaptırım ayrımı çerçevesinde incelenecek; özellikle söz konusu yaptırımların disiplin yaptırımı olarak nitelendirilip nitelendirilemeyeceği meselesi eleştirel bir yaklaşımla değerlendirilecektir. Bu kapsamda, disiplin hukukunun uygulanabilmesi için gerekli olan statü ilişkisi, kurumsal yapı ve amaç unsurları dikkate alınarak, bilirkişilere uygulanan yaptırımların bu çerçevede değerlendirilmesinin isabetli olup olmadığı ortaya konulacaktır.

I. BİLİRKİŞİ KAVRAMI

Eski tabirle "*ehli hibre*" veya "*ehli vukuf*" olarak adlandırılan bilirkişi, uyuşmazlıkların çözümü konusunda mahkemeye teknik bilgi ve uzmanlığı ile

[1] Sıddık Sami Onar, *İdare Hukukunun Umumi Esasları* (C. I, Üçüncü Baskı, İsmail Akgün Matbaası 1966) 13; Zafer Gören, *Anayasa Hukuku* (Yetkin Yayınları, Ankara 2011) 146.

yardımcı olan kişidir.[2] Kelime anlamı itibarıyla "belirli bir konudan iyi anlayan ve bir uyuşmazlığı çözümlemek için kendisine başvurulan kimse, uzman, ehlihibre, ehlivukuf, eksper" olarak tarif edilmektedir[3]. Doktrinde teknik bir danışman[4] veya hâkim yardımcısı[5] olarak nitelendirilen bilirkişi, BK m. 2/1-b'de de tanımlanmıştır. Buna göre bilirkişi; uyuşmazlığın çözümünün uzmanlığı, özel veya teknik bilgiyi gerektirdiği hallerde oy ve görüşünü sözlü veya yazılı olarak vermesi için mahkemece başvurulan gerçek kişi veya özel hukuk tüzel kişisidir.[6] Bu düzenleme ile birlikte, bilirkişilik faaliyetinin yalnızca gerçek kişiler tarafından değil, özel hukuk tüzel kişileri tarafından da yerine getirilebilmesi mümkün hale gelmiştir. Nitekim bu kanuni düzenleme sonrasında ülkemizde özellikle gayrimenkul değerleme alanında özel hukuk tüzel kişilerince bilirkişilik yapılmaya başlanmıştır.[7] Benzer tanımlar AYM ve Yargıtay tarafından da benimsenmektedir.[8]

Günümüzde bilginin gelişimi ile birlikte özel hayat tecrübe alanları artarak uyuşmazlığın çözümünde ihtiyaç duyulan bilgi ve tecrübe alanları artmaktadır.[9] Uyuşmazlığı görme ve çözme görev ve yetkisi tanınan yargı mercilerinin ise hukuk eğitimi dışındaki konularda bilgiyi haiz olması, olağan hayat tecrübeleri ile örtüşmemektedir. Elbette yargı mercilerinin, uyuşmazlığın çözümünde kullanılacak bilgiyi haiz olmaması uyuşmazlığı çözme görevini ortadan kaldırmamaktadır. Yargılama hukuku, bu bilgiyi haiz kişiler ışığında işlev görmektedir.[10] Uyuşmazlığın çözümü için başvurulan delillerden biri olan bilirkişi, özel ve teknik bilgisiyle uyuşmazlığın çözümü konusunda mahkemeye yardımcı olmaktadır. Bilirkişiye başvurulması, kural olarak mahkemenin takdirindedir.[11] İlgili mahkeme, her davada uyuşmazlığın

---

2 Ejder Yılmaz, (Hukuk Sözlüğü) (Yetkin Yayınları 2023) 192. Ehli hibre, ehli vukuf ve bilirkişi kavramları arasındaki farklar hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Barış Toraman, *Medeni Usul Hukukunda Bilirkişi İncelemesi* (Yetkin Yayınları 2017) 35-39.

3 https://sozluk.gov.tr/, ET: 23.03.2026.

4 Muammer Oytan, 'Türk ve Fransız Hukukunda Bilirkişi İncelemesi, Keşif, Delil Tespiti, Anket Uygulaması ve Sahteliğin İleri Sürülmesi' (1993) 398 (65) Türk İdare Dergisi 47-48.

5 Toraman (n 2) 112-114.

6 Yargı kararlarında da benzer şekilde tanımlanmaktadır. "*Özel veya teknik bilgiyi haiz bir meslek sahibi olarak oy ve görüşüne başvurulan bir kişidir*", AYM, E: 2017/20, K: 2018/75, T 05.07.2018.

7 Ramazan Arslan, Ejder Yılmaz, Sema Taşpınar Ayvaz, Emel Hanağası, *Medeni Usul Hukuku* (Yetkin Yayınları 2024) 497.

8 AYM, E: 2017/20, K: 2018/75, T: 05.07.2018; Yargıtay 3. HD, E: 2016/4766, K: 2017/14140, T: 18.10.2017.

9 Nevzat Gürelli, *Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik* (İstanbul Üniversitesi Yayınları 1967) 7.

10 Ramazan Yıldırım, Zehra Odyakmaz, Ayşegül Çoban Atik, Ahmet Ziya Çalışkan, Ahmet Kürşat Ersöz, Yusuf Deniz, 'İdare Mahkemeleri Örnekliğinde Bilirkişilik Uygulamaları', (2011) 19 (1) SÜHFD 10.

11 Ancak uyuşmazlığın çözümü için kanunda açıkça bilirkişiye başvurulması gerektiği özel olarak belirtilmiş ise mahkemenin bilirkişiye başvurup başvurmama konusunda takdir yetkisi söz konusu olamaz. Hakan Pekcanıtez, Oğuz Atalay, Muhammet Özekes, Murat Atalı, Güray Erdönmez, Ali Yeşilırmak, H. Özden Özkaya Ferendeci, Mine Akkan, Hülya Taş Korkmaz, Nedim Meriç, Tolga Akkaya, Nur

çözümü için bilirkişinin özel ve teknik bilgisine ihtiyaç duyulup duyulmadığına kendisi karar vermektedir. Uyuşmazlığa konu vakıaların tespiti ve açıklığa kavuşturulması için fizik, kimya, şehir planlama, tıp, mühendislik, mimarlık, matematik, istatistik, muhasebe ve sanat tarihi gibi uzmanlık gerektiren alanlarda bu alanların uzmanlarının görüşüne başvurulması kaçınılmaz olmaktadır.[12] Zira söz konusu alanları ilgilendiren uyuşmazlıkların salt ilgili mahkeme hâkiminin, mesleğinin gerektirdiği hukuki bilgi ile ya da genel bilgi ve tecrübesi ile çözümlenebilmesi olanaklı değildir. Buna karşın, çözümü özel ve teknik bilgiyi gerektirmeyip, genel bilgi veya tecrübeyle çözülebilecek bir uyuşmazlık ise bilirkişi incelemesi yaptırılamaz. Hem Hukuk Muhakemeleri Kanunu m. 266. hem de BK m.3'te; genel bilgi veya tecrübeyle ya da hakimlik mesleğinin gerektirdiği hukuki bilgiyle çözümlenmesi mümkün olan uyuşmazlıklarda bilirkişiye başvurulamayacağı açıkça düzenlenmiştir. Bilirkişinin görevi, yalnızca özel ve teknik bilgi gerektiren hususlarla sınırlı olup, hukuki nitelendirme ve değerlendirme yapmak bilirkişinin yetki alanı dışında kalmaktadır.

Bilirkişinin, bilgisine başvurulan konuda uzman, alanında yetkin ve gerekli nitelikleri haiz olması esastır.[13] Bu çerçevede bilirkişilik faaliyeti, kurumsal bir yapı içerisinde ve belirli usullere bağlı olarak yürütülmektedir. Hukukumuzda bilirkişilerin görevlendirilmesi bakımından bilirkişilik bölge kurulları önemli bir rol üstlenmektedir. Her bölge adliye mahkemesinin bulunduğu yerde kurulan bilirkişilik bölge kurulları tarafından, kendi yargı çevreleri esas alınarak bilirkişi listeleri oluşturulmakta; adli ve idari yargı mercilerinde görevlendirilecek bilirkişiler kural olarak bu listeler arasından seçilmektedir. Bununla birlikte, ilgili yargı çevresinde ihtiyaç duyulan uzmanlık alanında bilirkişi bulunmaması hâlinde, diğer bilirkişilik bölge kurullarının listelerinden veya istisnai olarak liste dışı uzman kişiler arasından görevlendirme yapılabilmesi mümkündür. Liste dışından yapılan görevlendirmelerin ilgili bilirkişilik bölge kuruluna bildirilmesi öngörülerek, bu istisnai yolun da denetim altında tutulması amaçlanmıştır (BK m. 12).

Elbette Türk hukuk sisteminde BK yürürlüğe girmeden önce de yargı yerleri, bilirkişi görevlendirmesi yapmaktaydı. Bilirkişiler de yargısal sürecin bir parçası olarak görev icra etmekteydi. BK'nin yürürlüğe girmesi ile birlikte bilirkişilik faaliyeti, teşkilat kazanmıştır. Zira önceden; bilirkişi listelerinin düzenlenmesi, uzmanlık alanlarının belirlenmesi, başvurabilecek olanların nitelikleri, başvuru şekli, başvuruların değerlendirilmesi, listelerin oluşturulması, listeden çıkarılma usul ve esasları ile bilirkişi listelerine kayıtlı olan ve olmayan bilirkişilerce uyulması gereken etik ilkeler gibi konular, HMK

Bolayır, Nilüfer Boran Güneysu, Cemil Simil, Çiğdem Yazıcı, Efe Dırenisa, Uğur Bulut, *Medeni Usul Hukuku* (Cilt II, On İki Levha Yayınları 2025) 1917. Örneğin; Kamulaştırma Kanunu'nun 15. maddesi uyarınca kamulaştırma bedelinin tespiti işlerinde bilirkişi incelemesi yapılması zorunlu olduğu gibi Türk Medeni Kanunu'nun 409. maddesi uyarınca akıl hastalığı veya akıl zayıflığı nedeniyle verilecek kısıtlama kararı da bilirkişi raporu üzerine verilmelidir. Böyle durumlarda uyuşmazlığın çözümü için ilgili hâkim ve/veya mahkeme uyuşmazlığı çözmek için bilirkişiye başvurmak zorundadır.

[12] Süha Tanrıver, *Medeni Yargıda Bilirkişilik* (Yetkin Yayınları 2016) 23.

[13] Bahtiyar Akyılmaz, Murat Sezginer, Cemil Kaya, *Türk İdari Yargılama Hukuku* (Savaş Yayınevi 2022) 735.

m.268 ile CMK m.64'e dayanılarak hazırlanan uygulama yönetmeliklerince düzenlenmekteydi. Bilirkişilik Yönetmeliğinin 89. maddesine göre bu yönetmelikler yürürlükten kaldırılmıştır. Hatta bilirkişilik faaliyetinin bir teşkilat bünyesine alınması, BK'nin yürürlüğe konmasının temel sebebi olarak gösterilmektedir.[14] Buna karşın, bilirkişiliğin müstakil bir meslek teşkil etmemesi nedeniyle idari teşkilat içerisinde ve Adalet Bakanlığı bünyesinde örgütlendirilmesinin isabetli olmadığı; kurumsal bir örgütlenme öngörülecekse bunun yürütme ile değil, yargı ile ilişkilendirilmesi gerektiği ileri sürülmektedir.[15]

II. GENEL OLARAK YAPTIRIM TÜRLERİ

İnsanoğlu, toplumsal yaşamın bir gereği olarak çeşitli kurallarla karşı karşıya bulunmaktadır. Zira kuralın olmadığı bir ortamda düzenin varlığından söz edilemez; düzenin bulunmadığı yerde ise insanların bir arada yaşama imkânı ortadan kalkar.[16] Toplumsal düzeni sağlayan kurallar arasında başta din kuralları, ahlak kuralları ve hukuk kuralları yer almaktadır. Toplumsal düzen kurallarına aykırı davranılması hâlinde, bu ihlallere karşı toplum tarafından gösterilen tepki "yaptırım" olarak adlandırılmaktadır.[17] Din kurallarına aykırı davranışların yaptırımı manevi anlamda günah olup, çerçevesi din tarafından belirlenmektedir. Ahlak kurallarına aykırı davranışların yaptırımı ise ayıplama olup, sınırlarını içinde yaşanılan toplum çizmektedir. Hukuk kurallarına aykırı davranışların yaptırımı ise maddi nitelikte olup, bu yaptırımların türü ve kapsamı kanun koyucu tarafından belirlenmektedir. Hukuk düzeninde, hukuk kurallarına aykırı davranışlara bağlanan yaptırımlar genel olarak ceza yaptırımı, disiplin yaptırımı ve idari yaptırım olmak üzere üç grupta toplanmaktadır.

BK'da öngörülen yaptırımların hukuki mahiyetinin doğru biçimde tespit edilebilmesi için öncelikle hukuk düzeninde kabul edilen yaptırım türlerinin genel hatlarıyla ortaya konulması gerekmektedir. Zira bir yaptırımın ceza, disiplin veya idari yaptırım olarak nitelendirilmesi; uygulanacak usul, yetkili makam ve yargısal denetim rejimini doğrudan etkilemektedir.

A. CEZA YAPTIRIMI

Hukuk kurallarına uyulmamasının yaptırımlarından biri ceza yaptırımı olup, maddi nitelik taşıyan yaptırımlar arasında en ağır sonuç doğuran yaptırım türüdür. Bu yaptırım, ceza hukukunun en eski, en yaygın ve en bilinen yaptırım türü olarak karşımıza çıkmaktadır.[18] Söz konusu yaptırım, kanunlar uyarınca bir tehdit olarak öngörülen ve adli mahkemeler tarafından yürütülen bir ceza yargılaması süreci sonunda, kanunun suç olarak

---

[14] Bilirkişilik Kanunu Gerekçesi, 6-7.

[15] Tanrıver (n 12) 894-895.

[16] Seyfettin Kara, *İdari Yaptırım Boyutuyla İmar Para Cezası Artırım/İndirim ve İptal Sebepleri* (Yetkin Yayınları 2020) 27.

[17] Zeki Hafızoğulları, *Ceza Normu, Normatif Bir Yapı Olarak Ceza Hukuku Düzeni* (US-A Yayıncılık 1996) 142.

[18] Ramazan Çağlayan, *İdari Yaptırımlar Hukuku (Kabahatler Kanunu Yorumu)* (Asil Yayınları 2006) 16.

tanımladığı fiilleri işleyen kişilere uygulanan yaptırım olarak tanımlanmaktadır.[19] Ceza yaptırımlarının temel amacı, suç işleyen kişilerin cezalandırılması suretiyle kamu düzeninin korunması ve suç işlenmesinin önlenmesidir.

Ceza yaptırımları, kamu düzenini ciddi şekilde ihlal eden fiil ve davranışlara karşı uygulanmakta olup, bu yönüyle diğer yaptırım türlerine kıyasla daha ağır sonuçlar doğurmaktadır. Bu nedenle ceza yaptırımları çoğunlukla hürriyeti bağlayıcı nitelikte olan hapis cezalarını bünyesinde barındırmaktadır.[20] Bununla birlikte ceza yaptırımları yalnızca hapis cezası ile sınırlı olmayıp; adli para cezası,[21] müsadere, belli bir meslek veya sanatın icrasının yasaklanması, kamuya yararlı bir işte çalıştırma gibi farklı yaptırım türlerini de kapsamaktadır. Ceza yaptırımlarının ayırt edici ve en temel özelliği, ancak yargı mercileri tarafından ve bir yargılama faaliyeti sonucunda uygulanabilmeleridir. Bu yönüyle ceza yaptırımları, idari makamlarca tesis edilen yaptırımlardan ayrılmakta, hukuki niteliği itibarıyla tipik bir yargısal işlem olarak kabul edilmektedir.

B. DİSİPLİN YAPTIRIMI

Hiyerarşik gücün doğal uzantısı olarak disiplin, kurum içi düzenin sağlanması amacına yöneliktir.[22] Hukuk kurallarına uyulmamasının yaptırımlarından bir diğeri de disiplin yaptırımıdır. Ceza yaptırımı ile kamu düzenine aykırı fiil ve davranışlar cezalandırılırken, disiplin yaptırımı ile kamu kurum ve kuruluşlarının iç düzenine aykırı fiil ve davranışlar yaptırıma bağlanmaktadır.[23] Disiplin cezasının koruduğu hukuki değer ve menfaat, kamu hizmetlerinin gereği gibi yürütülmesi ile elde edilecek toplumsal değer ve menfaat olarak belirtilmektedir.[24] Disiplin yaptırımı ile ceza yaptırımı arasındaki fark; korunan değerde,[25] hukuki nitelikte (yargısal karar-idari işlem) ve uygulanan usulde (yargısal usul-idari usul) kendini göstermektedir.

---

19 Cesare Beccaria, *Suçlar ve Cezalar Yahut Beşeriyetin Mecellesi* (İnkılap Yayınları 1964) (Çev) Muhittin Göklü 122.

20 Sulhi Dönmezer, Sahir Erman, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku* (Cilt I Beta Yayınları 1987) 688.

21 Adli para cezası, kanunun suç olarak gösterdiği fiilleri işleyen kişilere, kanunda yazılı sınırlar arasında belirlenerek uygulanan ve ödenmemesi durumunda kanunun gösterdiği diğer yaptırımlara çevrilebilen, kamu gücüne bir miktar paranın ödenmesini emreden ceza yaptırımı çeşididir. (Adli para cezası konusunda ayrıntılı bilgi için bkz. İzzet Özgenç, *Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi* (Ankara Açık Ceza İnfaz Kurumu Matbaası 2006) 661 vd.

22 Mahmut Ceylan, *İdari Yaptırımların Düzenlenmesinde ve Uygulanmasında Yetki* (Seçkin Yayıncılık 2021) 111.

23 A. Şeref Gözübüyük, Turgut Tan, *İdare Hukuku* (Cilt I Genel Esaslar Turhan Kitabevi 2021) 858.

24 Onur Karahanoğulları, 'Memur Disiplin Hukukunun Niteliği ve İlkeleri', (1999) 8(3) Çağdaş Yerel Yönetimler 56.

25 Turhan Tufan Yüce, 'Ceza Hukuku İlkelerinin Disiplin Ceza Hukukunda Geçerliliği Sorunu ve Danıştay Kararlarının Bu Açıdan Tahlili', (1994) 24 Danıştay Dergisi 5: *"Disiplin suçu, bir kamu hizmeti düzenini bozan eylemdir. Genel toplum düzenini sağlayan ceza kuralları kamu hizmeti düzenini korumaya yetmez. Kamu hizmetinin aksamadan*

Disiplin yaptırımı, kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesini sağlamak amacıyla, kamu görevlilerinin mevzuat uyarınca yerine getirmekle yükümlü oldukları ödev ve sorumlulukları ihlal etmeleri veya mevzuatta yasaklanan fiilleri işlemeleri hâlinde uygulanan yaptırımlardır. Disiplin yaptırımları iki yönlü etkiye sahiptir. Bir yandan kamu görevlilerinin özlük hakları üzerinde doğrudan ve önemli sonuçlar doğurmaları sebebiyle bireysel ve subjektif etkilere sahipken, diğer yandan kamu hizmetinin düzenli ve etkin biçimde yürütülmesi bakımından objektif ve kamusal bir öneme sahiptir.

Disiplin yaptırımları, özel kanunlarda öngörülen disiplin hükümleri saklı kalmak kaydıyla, genel olarak 657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'nun[26] 125. maddesinde düzenlenmiştir. Anılan hükme göre disiplin yaptırımları, ağırlık derecelerine göre sırasıyla uyarma, kınama, aylıktan kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması ve Devlet memurluğundan çıkarma şeklinde sınıflandırılmaktadır.[27] Devlet Memurları Kanunu dışında da kamu hizmetinin niteliği ve özel statüler dikkate alınarak çeşitli disiplin rejimleri öngörülmüştür. Örneğin, yükseköğretim kurumlarında görev yapan öğretim elemanları hakkında 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nda;[28] kolluk görevlileri hakkında ise Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'da[29] farklı disiplin yaptırımlarına yer verilmiştir.

Elbette disipline özgü kurallar, yalnızca memurlara veya diğer kamu görevlilerine özgü biçimde uygulama alanı bulmamaktadır.[30] Disiplin yaptırımları; derneklerde, siyasi partilerde, okullarda, yükseköğretimde, cezaevlerinde, spor karşılaşmalarında, hâkimler, savcılar, avukatlar, noterler,

---

işlemesini sağlayacak ayrı kurallar gereklidir. Disiplin ceza hukuku da bu kuralları koyar, hizmet suçlarını ve cezalarını belirler".

26 RG 23.07.1965-12056.

27 Uyarma, kamu görevlisine görev ve davranışlarında daha dikkatli olması gerektiğinin yazılı olarak bildirilmesini ifade ederken; kınama, görev ve davranışlarında kusurlu olduğunun yazı ile bildirilmesidir. Aylıktan kesme, kamu görevlisinin brüt aylığından 1/30 ile 1/8 arasında kesinti yapılması sonucunu doğuran bir disiplin yaptırımıdır. Kademe ilerlemesinin durdurulması, fiilin ağırlık derecesine göre kamu görevlisinin bulunduğu kademede ilerlemesinin bir ila üç yıl süreyle durdurulması anlamına gelmektedir. Devlet memurluğundan çıkarma ise, kamu görevlisinin bir daha Devlet memurluğuna alınmamak üzere memuriyet statüsüne son verilmesini ifade etmektedir.

28 Yükseköğretim kurumlarının öğretim elemanları hakkında verilecek disiplin cezaları, uyarma, kınama, aylıktan veya ücretten kesme, kademe ilerlemesinin durdurulması veya birden fazla ücretten kesme, üniversite öğretim mesleğinden çıkarma ile kamu görevinden çıkarma cezaları olmak üzere 2547 sayılı Yükseköğretim Kanunu'nun 53. maddesinde sayılmıştır.

29 Emniyet Genel Müdürlüğü, Jandarma Genel Komutanlığı ile Sahil Güvenlik Komutanlığı personeli hakkında verilecek disiplin cezaları, uyarma, kınama, aylıktan kesme, kısa süreli durdurma, uzun süreli durdurma, meslekten çıkarma ve Devlet memurluğundan çıkarma cezası olmak üzere 7068 sayılı Genel Kolluk Disiplin Hükümleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararnamenin Kabul Edilmesine Dair Kanun'un 7. maddesinde sayılmıştır.

30 Oğuz Sancakdar, Lale Burcu Önüt, Elif Altınok Çalışkan, Gizem Dursun Özdemir, Serkan Seyhan, Pınar Öztaban, Egemen Karaca, *Disiplin Hukuku* (Onikilevha Yayıncılık 2024) 1.

meslek örgütleri veya TBMM'de hatta özel işletmeler gibi çok çeşitli şekillerde uygulama alanı bulabilmektedir.[31] Bu yönüyle disiplin yaptırımlarına ilişkin uyuşmazlıklar, konusuna göre adli veya idari yargıyı ilgilendirebilmektedir.

Konumuz itibarıyla idare ile insanlar arasındaki statü ilişkisinden kaynaklanan disiplin yaptırımlarını incelemekteyiz. Bunların amacı da kurum içi veya meslek içi düzenin bozulmasına sebep olan fiillere yönelik gündeme gelmektedir. Öğrenci, memur veya kamu görevlisi gibi veya bir meslek icra etmek için kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarına üye olmak gibi statü ilişkisi, kurum içi veya meslek içi disipline uygun hareket etmeyi gerektirmektedir.[32] İdare ile insanlar arasında kurulan statüter ilişkinin gereği olarak disiplin yaptırımları, söz konusu statünün gerektirdiği kurum içi veya meslek içi düzenin ve bu düzene bağlı yükümlülüklerin korunmasına hizmet etmektedir. Dolayısıyla bütün disiplin yaptırımlarının amacı, sadece kamu hizmetinin düzgün işlemesini sağlama amacı gütmemektedir. Örnek olarak kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının getirdiği disiplin hukukuna ilişkin kurallar, meslek içi düzene ilişkindir. Ayrıca kamu görevlisi olmamasına rağmen kamu hizmetinin düzenli işleyebilmesi açısından öğrencilerin, tutukluların, mahkûmların eylemlerine de kurum içi düzenin sağlanması maksadıyla disiplin yaptırımı öngörülmektedir.[33] Bu yönüyle öğretide disiplin yaptırımları çeşitli açılardan ayrımlara tabi tutulmaktadır. *Ulusoy*, disiplin cezalarını personel disiplin cezaları, öğrenci disiplin cezaları ve mesleki disiplin cezaları şeklinde üçlü bir ayrıma tabi tutmaktadır.[34] Benzer şekilde *Ceylan* da kamu görevlileri disiplin yaptırımları, öğrenci disiplin yaptırımları, tutuklu veya mahkûm disiplin yaptırımları ve mesleki disiplin yaptırımları olarak konuyu ele almaktadır.[35]

C. İDARİ YAPTIRIM

İdari yaptırım, "idari işlem" ve "yaptırım" kavramlarının birleşmesiyle ortaya çıkan bir hukuki müessesedir. Bu yönüyle idari yaptırımlar, idari işlem niteliği taşımalarının yanı sıra, bünyelerinde yaptırım unsurunu da barındırmaları sebebiyle diğer idari işlemlerden ayrılmaktadır.[36] Hukuk kurallarına aykırılığın üçüncü yaptırım türü olan idari yaptırımlar da disiplin yaptırımları gibi idari işlemler arasında yer almakta olup, uygulanmalarında yargısal usuller değil, idare hukukuna özgü usuller geçerlidir.

Disiplin yaptırımları ile idari yaptırımlar, her ne kadar her ikisi de idari işlem niteliği taşısa da amaç ve muhatap bakımından birbirlerinden ayrılmaktadır. Bu bağlamda idari yaptırımların en temel özelliği, tipik bir idari işlem olmalarının[37] yanı sıra cezalandırıcı bir nitelik de taşımalarıdır. Ceza hukuku kapsamında bazı hafif nitelikteki ihlaller suç olmaktan çıkarılarak, bu

---

31 Sancakdar vd (n 30) 2.

32 İl Han Özay, *İdari Yaptırımlar* (İstanbul Üniversitesi Yayın No. 3326 Hukuk Fakültesi Yayın No. 691 1985) 43.

33 Ceylan (n 22) 113-115.

34 Ali Ulusoy, *İdari Yaptırımlar* (Oniki Levha Yayıncılık 2015) 157-174.

35 Ceylan (n 22) 115.

36 Kara (n 16) 30.

37 Turgut Tan, *İdare Hukuku* (Turhan Kitabevi 2011) 407.

fiiller karşılığında idarelere idari yaptırım uygulama yetkisi tanınmıştır. Böylece idarelere, kamu düzenini veya idari düzeni bozan ihlallere karşı süratli ve etkin bir biçimde müdahale edebilme imkânı sağlanmıştır. Ceza yaptırımları kamu düzenini ağır şekilde ihlal eden fiillere karşı uygulanırken; idari yaptırımlar, idarelerin kendi görev ve yetki alanları içerisinde, yargı mercilerine başvurmaksızın doğrudan doğruya uygulayabildikleri yaptırımlardır. Nitekim idarelerin, kamu hizmetlerini etkin ve düzenli biçimde yürütebilmeleri, idari yaptırım uygulama yetkisine sahip olmalarını gerekli kılmaktadır.[38] Bu doğrultuda, idari düzene aykırılık teşkil eden veya kamu hizmetlerinin yürütülmesini engelleyen fiiller çeşitli kanunlarda düzenlenmiş; bu fiillere uygulanacak yaptırımlar da ilgili mevzuatta açıkça öngörülmüştür. İdare tarafından kanuni yetkiye dayanılarak belirlenen ve uygulanan bu tür yaptırımlar, "idari yaptırım" olarak adlandırılmaktadır.[39]

İdari yaptırım kavramı, hukukumuzda geniş kabul görmüş ve yerleşmiş bir terimdir.[40] Doktrinde idari yaptırım; "*yasaların açıkça verdiği yetkiye dayanarak, idarenin, araya yargısal bir karar girmeksizin ve idare hukukuna özgü usullerle doğrudan doğruya uyguladığı cezai müeyyideler*" şeklinde tanımlanmaktadır.[41] Anayasa Mahkemesi de idari yaptırımı; "*idarenin, bir yargı kararına gerek olmaksızın, yasaların açıkça verdiği yetkiye dayanarak idare hukukuna özgü yöntemlerle doğrudan doğruya uyguladığı yaptırımlar*" olarak ifade etmiştir.[42] Tüm bu tanımlardan hareketle idari yaptırımların, ceza yaptırımı niteliğinde olmayıp, cezalandırıcı özellik taşıyan idari işlemler olduğu sonucuna ulaşılmaktadır. Dolayısıyla idari yaptırımların temel özellikleri; idari işlem niteliği taşımaları ve bünyelerinde cezalandırıcı bir unsur barındırmalarıdır.

III. BİLİRKİŞİLİK KANUNU'NDA ÖNGÖRÜLEN YAPTIRIMLAR

İş ve işlemleri hukuk kurallarına tabi olan hukuk devletinin temel ilkelerinden biri suç ve cezaların kanuniliği ilkesidir. Anayasa'nın 38. maddesinde düzenlenen bu ilke uyarınca, suç ve cezalarda olduğu gibi idari yaptırımlar bakımından da kanunilik ilkesi geçerlidir.[43] Buna göre, kişilere yükümlülük getiren yaptırımların mutlaka kanuni bir temele dayanması gerekmektedir. Görevlerini yerine getirmeyen, etik ilkelere aykırı davranan bilirkişiler hakkında uygulanacak yaptırımlar da BK'nin 13. maddesinde düzenlenmiştir.[44] Anılan maddede, ağırlık derecesine göre yaptırımlar;

---

38 Haluk Çolak, Uğurtan Altun, 'Bir Yaptırım Türü Olarak Para Cezalarının Teori ve Uygulamadaki Analizi' (2007) 69 Türkiye Barolar Birliği Dergisi 273.

39 Mustafa Yılmaz, *İmar Yaptırımları ve Yargısal Korunma* (Seçkin Yayınları 2002) 29.

40 Onar (n 1) 1491.

41 Özay (n 32) 35.

42 AYM, E: 2000/43, K: 2004/60, T: 13.05.2004. Danıştay da, "*İdarenin, bir yargı kararına gerek olmaksızın yasaların açıkça verdiği yetkiye dayanarak idare hukukuna özgü yöntemlerle doğrudan doğruya uyguladığı yaptırımlar*" şeklinde tanımlamıştır. Danıştay 13. Dairesi, E: 2012/1604, K: 2018/3501, T: 30.11.2018 (yayımlanmamıştır).

43 Ali Karagülmez, *Adli ve İdari Para Cezaları* (Seçkin Yayınları 2001) 445.

44 "*Bilirkişiler, aşağıdaki şartlardan birinin gerçekleşmesi hâlinde sicilden ve listeden çıkarılır: a) Bilirkişiliğe kabul şartlarının kaybedilmesi veya sicile kabul tarihinde gerekli şartların bulunmadığının sonradan tespit edilmesi. b) Kanuni bir sebep olmaksızın bilirkişilik yapmaktan kaçınılması veya raporun belirlenen süre içinde mazeretsiz olarak verilmemesi. c)*

uyarma, bir yıla kadar geçici süreyle bilirkişilik listesinden çıkarma ve bilirkişilik sicilinden ve listesinden sürekli olarak çıkarma olarak öngörülmektedir.[45] Kanun'un 14. maddesinin 6. fıkrasında öngörülen diğer bir yaptırım da bilirkişilik yapmaktan yasaklanma olarak belirlenmektedir.[46] Bu yaptırımlar, bilirkişilerin denetlenmesini ve görevlerini mevzuata uygun şekilde yerine getirmelerinin sağlanmasını amaçlamaktadır. Bilirkişilerin hukuk düzenine aykırı fiillerinin ağırlığına göre hangi yaptırımın uygulanacağı, ilgili bilirkişilik bölge kurulu tarafından takdir edilmektedir.[47] Bu da idari işlemlerde bulunması gereken ölçülülük ilkesine yöneliktir.

Uyarma yaptırımı, bilirkişinin görevini yerine getirirken mevzuata aykırı veya özen yükümlülüğüyle bağdaşmayan davranışlarda bulunması hâlinde uygulanan en hafif yaptırım türüdür. Uyarma yaptırımı denildiğinde akla, DMK'nin 125. maddesinde düzenlenen disiplin yaptırımı gelmektedir. Nitekim uzun yıllardır uygulanmakta olan bu düzenleme sebebiyle, uyarma kavramının disiplin hukuku ile ilişkilendirilmesi anlaşılabilir bir durumdur. Ancak bilirkişilere uygulanan uyarma yaptırımı, hukuki niteliği itibarıyla DMK'de öngörülen disiplin yaptırımından farklı bir rejime tabidir. Zira bilirkişiler devlet memuru statüsünde olmayıp, disiplin hukuku kapsamında hiyerarşik bağlılık ilişkisi içinde bulunmazlar. BK'de öngörülen uyarma yaptırımı, esasen bilirkişilik statüsünün kaybına sebep olabilecek nitelikteki listeden silme veya yasaklanma yaptırımlarından daha hafif nitelikte bir idari yaptırımdır.

Bilirkişinin bir yıla kadar geçici süreyle bilirkişilik listesinden çıkarılması, bilirkişi faaliyetinin belirli bir süre ile askıya alınması sonucunu doğurmaktadır. Uyarma yaptırımına göre daha ağır bir müdahale niteliği taşımaktadır. Geçici çıkarma yaptırımı, bilirkişinin görevlerini ihmal etmesi veya yükümlülüklerini önemli ölçüde ihlal etmesi gibi durumlarda uygulanarak, bilirkişinin belirli bir süre boyunca görev üstlenmesini engellemeyi amaçlamaktadır.

Bilirkişilik görevi ve bu görevin gerektirdiği etik ilkelerle bağdaşmayan, güven duygusunu sarsıcı tutum ve davranışlarda bulunulması. ç) 3 üncü maddede belirtilen temel ilkelere aykırı olarak bilirkişilik faaliyetinde bulunulması. d) Bölge kurulu tarafından yapılacak performans değerlendirmeleri sonucunda yeterli bulunulmaması. e) Bilirkişilik süresinin dolmasına rağmen süresi içerisinde yenileme talebinde bulunulmaması. f) Bilirkişinin sicilden çıkarılmayı talep etmesi".

45 BK m. 13'te ihlalin ağırlık derecesine göre verilecek cezanın değişmesi ve ihlalinin niteliğinin ne olduğunun somut olarak belli olmaması hukuki belirlilik ve güvenlik ilkeleri bakımından eleştiriye açıktır. Bu konudaki ayrıntılı değerlendirmeler için bkz. Çakır, Hüseyin Melih, *6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu Kapsamında Bilirkişinin Disiplin Sorumluluğu* (Oniki Levha Yayıncılık 2019) 108-119.

46 BK, m.14/6: *"Bilirkişilik sicili ve listesinde kayıtlı olmayıp da 12 nci maddenin altıncı fıkrası uyarınca görevlendirilenler ile listeye kaydolmaktan muaf tutulanlar, 3 üncü maddede belirtilen temel ilkeler ile etik ilkelere aykırı olarak bilirkişilik faaliyetinde bulunduklarının tespit edilmesi hâlinde, bölge kurulu kararıyla bilirkişilik yapmaktan yasaklanabilir. Bu karar, ilan edilmek üzere Daire Başkanlığına bildirilir".*

47 Bilirkişilik bölge kurullarının görevleri Bilirkişilik Kanunu'nun 8. maddesinde, bilirkişilik bölge kurulu başkanlarının görevi ise aynı Kanun'un 9. maddesinde ayrıntılı olarak sayılmıştır.

Bilirkişilik Kanunu'nda öngörülen diğer bir yaptırım, bilirkişinin sürekli olarak bilirkişilik listesinden çıkarılmasıdır. Bu yaptırım, bilirkişinin bir daha bilirkişilik faaliyeti icra edememesi sonucunu doğurmaktadır. Sürekli çıkarma yaptırımı, genellikle güven ilişkisini ortadan kaldıran veya bilirkişilik görevinin gerektirdiği dürüstlük ve özen yükümlülüğü ile bağdaşmayan ağır ihlallerin varlığı hâlinde uygulanmaktadır.

Uygulamada, görevden çekinmeyi haklı kılacak bir mazereti olmaksızın, bilirkişilik görevlendirmesini kabul etmeyen bilirkişilerin uyarılmalarına karar verildiği görülmektedir.[48] Yine bilirkişinin, mahkemece görevlendirildiği tarihten itibaren raporunu süresinde sunmayarak uzun süre gecikmeye sebebiyet vermesi hâlinde, yargılamanın sürüncemede bırakıldığı gerekçesiyle uyarma yaptırımının uygulandığına dair bölge kurulu kararları mevcuttur.[49] Başka bir bilirkişi bölge kurulu kararında, süresi içinde bilirkişi raporunu mahkemeye ibraz etmediğinden bahisle bilirkişilerin bir ay süreyle geçici olarak bilirkişilik listesinden çıkarılma kararı verilmiştir.[50] Daha ağır nitelikteki bazı ihlallerde ise bilirkişilerin sicil ve listeden sürekli çıkarılması yoluna gidildiği görülmektedir. Örneğin, mahkemece verilen 30 günlük süre ve akabinde verilen 30 günlük ek sürede de bilirkişi raporunun ibraz edilmeyip, bu süreler geçirildikten 284 gün sonra mahkemeye raporun sunulması sonucu bilirkişinin üzerine düşen yükümlülüğü yerine getirmeyerek yargılamanın sürüncemede bırakılmasına sebebiyet verildiğinden bahisle bilirkişilik sicilinden ve listesinden sürekli olarak çıkarılmasına karar verilmiştir.[51]

Bilirkişilik bölge kurulları tarafından yaptırım belirlenirken, ilgili bilirkişi hakkında daha önce verilmiş bir yaptırım kararı bulunup bulunmadığı dikkate alınmaktadır. Daha önce herhangi bir yaptırım kararı bulunmayan bilirkişiler bakımından, fiilin ağırlığına göre daha hafif yaptırımların uygulanması yoluna gidilebilmektedir. Buna karşılık, bilirkişi hakkında daha önce verilmiş yaptırım kararlarının bulunması hâlinde, bu durum daha ağır bir yaptırımın tercih edilmesinde takdiri bir unsur olarak değerlendirilmektedir. Nitekim bilirkişinin görevlendirildiği tarihten itibaren raporunu süresinde ibraz etmeyip, 78 gün geçtikten sonra mahkemeye sunması sonucu yargılamanın sürüncemede bırakıldığından bahisle daha önce herhangi bir yaptırım kararı olmayan bilirkişi uyarılmasına rağmen[52] başka bir bilirkişi hakkında daha öncesinde yaptırım kararı olması sebebiyle

---

48 Antalya Bilirkişilik Bölge Kurulu'nun 22.09.2025 tarih ve Toplantı no: 2025/15, Karar no: 2025/213 sayılı kararı, (yayımlanmamıştır).

49 Antalya Bilirkişilik Bölge Kurulu'nun 10.11.2025 tarih ve Toplantı no: 2025/19, Karar no: 2025/269 sayılı kararı, (yayımlanmamıştır).

50 Antalya Bilirkişilik Bölge Kurulu'nun 03.11.2025 tarih ve Toplantı no: 2025/18, Karar no: 2025/259 sayılı kararı, (yayımlanmamıştır).

51 Antalya Bilirkişilik Bölge Kurulu'nun 10.11.2025 tarih ve Toplantı no: 2025/19, Karar no: 2025/269 sayılı kararı, (yayımlanmamıştır).

52 Antalya Bilirkişilik Bölge Kurulu'nun 10.11.2025 tarih ve Toplantı no: 2025/19, Karar no: 2025/269 sayılı kararı, (yayımlanmamıştır).

uyarmadan daha ağır bir yaptırım olan bir ay süreyle geçici olarak bilirkişilik listesinden çıkarılma kararı verilmiştir.[53]

Bir diğer yaptırım ise bilirkişilik yapmaktan yasaklanmadır. BK'de öngörülen en ağır yaptırım, bilirkişilik yapmaktan yasaklanmadır. Bu yaptırım, esasen bilirkişilik sicili veya listesinde yer almayanlar bakımından getirilmiş bir düzenlemedir. Bu kişiler, bilirkişilik sicili veya listesinde yer almadıklarından dolayı onlara sicilden veya listeden çıkarma yaptırımı uygulamak, hukuken olanaksızdır. Bununla birlikte BK'de öngörülen temel ilkelere ve etik ilkelere aykırı hareket eden ve sicilde veya listede yer almayan "harici" bilirkişilerin de bilirkişilik faaliyetlerinin engellenmesi gerektiğinden dolayı anılan yaptırım gündeme gelmektedir.

IV. BİLİRKİŞİLERE UYGULANAN YAPTIRIMLARIN HUKUKİ NİTELENDİRİLMESİ

Kanun koyucu, BK'de öngörülen yaptırımların hukuki mahiyetini açık biçimde tanımlamış değildir. Bu durum, söz konusu yaptırımların niteliğine ilişkin öğretide ve yargı uygulamasında farklı değerlendirmelerin ortaya çıkmasına yol açmıştır. Nitekim bazı yargı kararlarında bu yaptırımlar disiplin yaptırımı[54] olarak nitelendirilirken, bazı kararlarda idari

---

[53] Antalya Bilirkişilik Bölge Kurulu'nun 03.11.2025 tarih ve Toplantı no: 2025/18, Karar no: 2025/254 sayılı kararı, (yayımlanmamıştır).

[54] Belirtilen yargı kararları şunlardır:

- Danıştay 10. Dairesi, E: 2023/5454, K: 2025/1501, T: 11/03/2025 (yayımlanmamıştır): *"...soruşturma yapmakla görevlendirilenlerin ve cezayı verecek olan disiplin amirlerinin soruşturmaya konu olayla hiçbir ilgisi bulunmayan kişilerden olmaları, hakkında soruşturma yapılan kamu görevlisinin suç konusu eyleminden zarar gören veya yarar sağlayan kişilerden olmamaları, ayrıca soruşturulanın veya olayın mağduru durumundaki kişilerden etkilenecek konumda bulunmayan tamamen tarafsız kişi veya kişilerden olması, kıdem ve görev bakımından en az soruşturulan ile aynı seviyede veya üst düzeyde bulunmaları gerekmektedir. (...) Davacının hakkındaki soruşturma sürecinin Ankara Bilirkişilik Bölge Kurulu başkanı olan hâkim ... tarafından inceleme raporu olarak Kurula aktarıldığı, yine hâkim ...'nin başkan olarak yer aldığı Kurulca 03/12/2021 tarih ve 2021/795 sayılı kararın verildiği ve davacı tarafından yapılan itirazın da yine hâkim ...'nin başkan olarak yer aldığı 21/01/2022 tarih ve 2022/87 sayılı karar ile reddedildiği, bu durumda, disiplin hukuku ilke ve esasları çerçevesinde, objektiflik ve tarafsızlık ilkeleri göz ardı edilerek tesis edilen dava konusu işlemin davacıya yönelik kısmında bu yönü ile hukuka uyarlık bulunmadığı..."*;

- İzmir Bölge İdare Mahkemesi 6. İdari Dava Dairesi, E: 2023/1611, K: 2023/2545, T: 31/10/2023 (yayımlanmamıştır): *"...bilirkişilere yukarıda yer verilen mevzuat hükmü uyarınca verilebilecek olan bilirkişilik sicilinden ve listesinden çıkarma, bilirkişilik yapmaktan yasaklama, uyarma veya bir yıla kadar geçici süreyle listeden çıkarma cezalarının, bilirkişiye uygulanan bir yaptırım olması, uygulanan yaptırımın bilirkişinin siciline işlenmesi ve uygulanan yaptırımın bilirkişi hakkında daha sonra yapılacak denetimlerde de göz önünde bulundurulacak olması, başka bir anlatımla uygulanan yaptırımların cezalandırıcı sonuçları olması sebebiyle anılan sürecin yukarıda alıntısına yer verilen mevzuat hükmünün el verdiği ölçüde disiplin hukukunun genel ilkelerine tabi olarak yürütülmesi gerektiği kuşkusuzdur. Bu bağlamda, incelemeci olarak görevlendirilen Bilirkişilik Bölge Kurulu Üyesinin, daha sonra davacı hakkındaki bilirkişilik sicilinden ve listesinden çıkarma cezasının işlemin tesis edildiği ve bu işleme yapılan itirazın karara bağlandığı İzmir Bilirkişilik Bölge Kuruluna katılarak oy kullanması, disiplin hukukunda kabul edilmemekte olduğundan, dolayısıyla da belirlenen*

yaptırım[55] olarak kabul edilmektedir. Bu yaptırımların mahiyetinin belirlenmesi, uygulanacak usul ve yargısal denetim rejimi bakımından önem taşımaktadır. Bu nedenle bilirkişiler hakkında uygulanan yaptırımların cezai, idari veya disiplin yaptırımı olup olmadığının belirlenmesi gerekmektedir.

İlk olarak, söz konusu yaptırımların ceza yaptırımı olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Zira bu yaptırımlar, bir suçun karşılığı olarak değil; bilirkişilik faaliyetinin güvenilirliğini ve kamu hizmetinin sağlıklı işlemesini temin amacıyla uygulanmaktadır. Ceza yaptırımları, suç teşkil eden fiiller karşılığında bağımsız ve tarafsız mahkemeler tarafından verilen yargısal kararlardır. Oysa BK'de öngörülen yaptırımlar, Adalet Bakanlığı bünyesinde teşkilatlandırılmış idari bir kurum olan bilirkişilik bölge kurulları tarafından verilmektedir. İdari bir kurumca idari işlem mahiyetinde verilen söz konusu yaptırımlar, yargısal işlem niteliğinde olmadığı gibi bağımsız ve tarafsız mahkemelerce verilmediği için ceza yaptırımı olarak da değerlendirilemez.

BK'de sayılan yaptırımların disiplin yaptırımı olarak kabul edilmesi de isabetli değildir. Disiplin yaptırımlarının amacı kurum içi veya meslek içi düzenin bozulmasına sebep olan fiillere yönelik gündeme gelmektedir. Bu anlamda öğrenci, memur veya kamu görevlisi gibi veya bir meslek icra etmek için kamu kurumu niteliğinde meslek kuruluşlarına üye olmak gibi statü ilişkisi, kurum içi veya meslek içi disipline uygun hareket etmeyi

---

yaptırımın/cezanın nesnel olduğundan söz edilmesi olanağı bulunmadığından, dava konusu işlem ile davanın reddi yolundan verilen İdare Mahkemesi kararında hukuka uyarlık bulunmadığı...";

- Antalya 5. İdare Mahkemesi, E: 2023/568, K: 2023/1529, T: 13/12/2023 (yayımlanmamıştır): *"...incelemeci olarak görevlendirilen Bilirkişilik Bölge Kurulu Üyesinin, daha sonra davacı hakkındaki Antalya Bilirkişilik Bölge Kurulu Bilirkişi Listesinden 1 (bir) ay süre ile geçici olarak çıkarılmasına yönelik ceza/yaptırım işleminin tesis edildiği ve bu işleme yapılan itirazın karara bağlandığı Antalya Bilirkişilik Bölge Kuruluna katılarak oy kullanması, disiplin hukukunda kabul edilmemekte olup, dolayısıyla da belirlenen yaptırımın nesnel olduğundan söz edilmesi olanağı bulunmadığından, dava konusu işlemde hukuka uyarlık görülmediği..."*.

[55] Bazı yargı kararları şunlardır:

- İzmir 7. İdare Mahkemesi, E: 2022/1689, K: 2023/805, T: 07/04/2023 (yayımlanmamıştır): *"...bilirkişinin, görevlendirildiği konunun kendi uzmanlık alanına girmediğini, varsa görevi kabulden kaçınmasını haklı kılacak mazeretini, görevlendirmeyi yapan mercie bildirmekle yükümlü olduğu, davacının ise görevlendirildiği konular kendi uzmanlık alanında olmadığı halde görevi kabulden kaçınmayarak ve görevlendirildiği konuların kendi uzmanlık alanına girmediğini bildirmeyerek çok sayıda uzmanlık alanı dışında bilirkişi raporu hazırlamak suretiyle bu maddede düzenlenen etik ilkelerle bağdaşmayan tutum ve davranışta bulunduğu açık olduğundan dava konusu işlemde hukuka aykırılık bulunmadığı..."*;

- Ankara 15. İdare Mahkemesi, E: 2022/799, K: 2022/2617, T: 16/11/2022 (yayımlanmamıştır): *"...davacının, Ankara 8. Sulh Hukuk Mahkemesi yazı işleri müdürü olan babası tarafından usulsüz bir şekilde kendisine tevdi edilen dosyalarda bilirkişilik yaptığı, yukarıda yer verilen mevzuat hükümleri uyarınca bu eylemin, Bilirkişilik Kanunun belirtilen temel ilkelerine aykırılık teşkil ettiği, bilirkişilik görevinin gerektirdiği etik ilkelerle bağdaşmayan, güven duygusunu sarsıcı tutum ve davranışlarda bulunmak niteliğinde olduğu, söz konusu eylemin sübut bulduğu sonuç ve kanaatine varılmış olup tesis olunan dava konusu kurul kararında hukuka aykırılık bulunmadığı..."*.

gerektirmektedir.[56] Kanaatimizce disiplin cezalarının varlık sebebi, birey ile idare arasında kurulan özel bir statü ilişkisi (memuriyet, askeri statü, öğrenci ilişkisi gibi) veya kanunla kurulmuş kamu kurumu niteliğindeki bir meslek kuruluşuna (baro, tabip odası, noterler birliği vb.) organik üyeliktir. Nitekim disiplin hukuku, genel kolluk rejiminden farklı olarak, idarenin iç düzenini, çalışma barışını ve hiyerarşik otoritesini korumayı amaçlayan iç düzen hukuku kurallarının bütünüdür. Bilirkişi ile idare (Adalet Bakanlığı veya Bilirkişilik Bölge Kurulları) arasında Anayasa m. 128 anlamında bir asli ve sürekli kamu hizmeti istihdam ilişkisi bulunmadığı gibi, hiyerarşik olarak bir ast-üst bağı da kurulmamaktadır.

Bilirkişi, kamu gücünün hiyerarşik emri altında çalışan bir personel değil; uzmanlığına başvurulan, yargılama süjesine kamusal yardım sunan bağımsız bir dış süjedir. Dolayısıyla idarenin iç düzenine ilişkin hiyerarşik cezalandırma yetkisi, bilirkişi üzerinde işletilemez. Sonuç olarak bilirkişilik, bir meslekî faaliyetin icrası olmadığı gibi memur veya diğer kamu görevlileri gibi statü çerçevesinde yerine getirilmemektedir. Bilirkişiler, sürekli ve hiyerarşik bir kamu görevi ilişkisi içerisinde bulunmamakta; kadrolu personel statüsüne sahip olmamaktadır. HMK[57] m. 284'te bilirkişinin TCK anlamında kamu görevlisi olduğu düzenlenmiştir.[58] TCK m. 6/1-c'de kamu görevlisi, "*kamusal faaliyetin yürütülmesine atama veya seçilme yoluyla ya da herhangi bir surette sürekli, süreli veya geçici olarak katılan kişi*" olarak tanımlanmıştır. Ancak bilirkişiler TCK anlamında kamu görevlisi olsa da idare hukuku anlamında memur veya diğer kamu görevlisi değildir.[59] İdare hukuku anlamında kamu görevlisi kavramı, bir kamu tüzel kişisinde kamu hukuku bağıyla istihdam edilen görevlilerdir.[60] Bu bağ ise atama işlemi veya idari bir sözleşme ile kurulmaktadır.

Listeye kaydolarak görevini icra eden bilirkişiler bakımından bu şekilde bir bağ söz konusu olmadığından, idare hukuku anlamında kamu görevlisi sayılmaları mümkün değildir.[61] İdare hukuku bakımından bilirkişilik listesine ve siciline kaydolmak, kişiye bir unvan ya da statü bahşetmez; bilirkişilik yapabilme ehliyetini tevsik eden idari bir izin, ruhsat veya akreditasyondur. İdare de bu ölçüde bilirkişilik faaliyetini düzenleme ve denetleme yetkisine sahiptir. İdarenin denetimi, bu ruhsatın verilmesi için aranan yasal şartların korunup korunmadığına yöneliktir. Bu çerçevede m. 13 uyarınca tesis edilen "sicilden ve listeden çıkarma" işlemi; memuriyetten çıkarma gibi bir statü sona erdirici disiplin cezası değil; şartları taşımayan veya yetkisini kötüye kullanan

---

56 Özay (n 32) 43.

57 RG 04.02.2011-27836.

58 "*Maddede yer alan düzenleme ile, ceza hukuku açısından konumu hususunda uygulamada ortaya çıkabilecek tereddütleri bertaraf etmek amacıyla, bilirkişinin, Türk Ceza Kanunu anlamında kamu görevlisi olduğu hususu açık ve kesin bir dille ifade olunmuştur. Bu suretle, bilirkişinin, kamu görevlilerinin işleyebileceği suçları, yani bazı mahsus suçları işleyebileceğine, bu suçların aktif süjesi konumunda bulunabileceği hususuna açıklık getirilmiş ve ayrıca onlara yöneltilebilecek sözlü ve fiilî tecavüzlerin de önüne geçilmesi amacı güdülmüştür*" (HMK Gerekçesi) (https://www.lexpera.com.tr).

59 Kemal Gözler, Gürsel Kaplan, *İdare Hukuku Dersleri* (Ekin Yayınları 2018) 560-561.

60 Gözler/Kaplan (n 59) 559; Mehmet Rauf Karslı, *İdare Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı* (Oniki Levha Yayıncılık 2016) 5.

61 Gözler/Kaplan (n 60) 561; Çakır (n 45) 30.

süjenin ruhsatının geri alınması, izninin iptali veya kamusal faaliyetten men edilmesi olarak nitelendirilmelidir. Keza uyarma işlemi de disiplin hukukundaki kınama/uyarma cezası olmayıp, idari izin sahibine yetkisini mevzuata uygun kullanması yönünde yapılan icrai nitelik arz eden (faaliyetin askıya alınması veya ruhsat iptali öncesi önleyici kolluk uyarısı) bir idari ihtardır. Nitekim BK'de öngörülen listeden çıkarma yaptırımı, mevzuata göre verilen bir statünün, yine mevzuattaki koşulların kaybedilmesi durumunda - örnek olarak ruhsat iptali, lisans iptali, izin kaldırılması gibi şekillerde gündeme gelebilen- sona ermesi işleminden ibarettir.

Disiplin, Devletin ve ona bağlı diğer örgütlerde çalışanların ya da mensup olanların işlerini aksatmadan, çalışma düzenini bozmadan, hukuk dışı eylemlere başvurmadan çalışmalarını sağlama amacıyla ortaya konulan uyulması zorunlu kurallar manzumesi olarak tanımlanmaktadır.[62] Disiplin yaptırımı, kamu görevlilerinin kamu hizmetinin gereği gibi yürütülmesi için mevzuat uyarınca yerine getirmek zorunda oldukları ödev ve sorumlulukları ifa etmemeleri veya mevzuatta yasaklanan fiillerde bulunmaları durumunda karşılaştıkları yaptırımdır. Dolayısıyla kamu hizmetlerinin sürekli, düzenli ve hizmetin gereğine uygun şekilde yürütülmesi esasını sağlamak amacıyla hizmeti yürütecek görevlilerin denetlenmesi, mesleki menfaatlerin korunması ve kurum içi çalışma düzenini bozan davranışların önlenmesi amaçlanmaktadır.[63] Ancak BK'da öngörülen bilirkişilik, bir statü ya da meslek olarak değerlendirilemez. Statü ve mesleğin ötesinde daha kapsayıcı ehil olmayı gerektiren özel bir hali anlatmaktadır. Mesleki disiplin cezaları, kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarının kendi mensupları üzerindeki özerk denetim yetkisinden neşet eder (Anayasa m. 135). Bilirkişilik, kendi başına müstakil bir "meslek" veya korporatif bir meslek kuruluşu çatısı altında örgütlenmiş bir mesleki zümre değildir. Bilirkişiler, asıl meslekleri (mühendislik, tıp, mali müşavirlik vb.) üzerinden kendi meslek odalarına bağlı olmakla birlikte, 6754 sayılı Kanun nezdinde kurulan ilişki korporatif bir mesleki bağlılık doğurmaz. Bilirkişilik Bölge Kurulları, meslek mensuplarının kendi kendilerini yönettiği özerk disiplin kurulları değil; Adalet Bakanlığı bünyesinde teşkilatlanmış merkeziyetçi idari kurullardır. İdari teşkilat yapısı ve üyelerinin niteliği gereği bu kurulların tesis ettiği işlemler, meslek içi özerk disiplin cezası vasfını taşıyamaz.

Diğer bir ifadeyle bilirkişilikte kurumsallaşmış, özerk bir meslek örgütüne dayalı disiplin sistemi yoktur. Belli konularda ehil kişi olarak söz söyleyecek düzeyi gerektiren, objektif davranmayı önceleyen herhangi bir statü veya meslekle sınırlandırılamayacak bir kamu görevidir. Bu bağlamda hem idare hukuku anlamında kamu görevlisi olmayan hem de herhangi bir statüye tabi olmayan bilirkişiler hakkında öngörülen yaptırımların disiplin yaptırımı olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Ayrıca disiplin yaptırımlarının koruma alanı tali niteliktedir; öncelikli hedef kamu hizmetinin yürütüldüğü idari yapının iç ahengini sağlamaktır. Genel idari yaptırımlar ise doğrudan kamu düzenini (güvenlik, dirlik, esenlik veya

---

[62] Taner Gelegen, 'Kamu Yönetiminde Disiplin ve Disiplin Cezaları', (1973) Cumhuriyetin Kuruluşunun 50. Yılı Özel Sayısı Danıştay Dergisi 220.

[63] Cemil Kaya, 'Memur Disiplin Suç ve Cezalarına ve Disiplin Soruşturmasına Hakim Olan Temel İlkeler' (2005)38(2) Amme İdaresi Dergisi 61.

kamusal güveni) korur. 6754 sayılı Kanun'da belirtilen aykırılıklar (raporun süresinde verilmemesi, tarafsızlığın yitirilmesi, görevin bizzat yapılmaması vb.), idarenin iç işleyişine zarar vermez; doğrudan doğruya adil yargılanma hakkını, yargılamanın makul sürede bitirilmesini ve yargıya olan kamusal güveni zedeler. Korunan hukuki yarar kurumun iç itibarı değil, yargısal kamu düzeninin ta kendisidir. Doğrudan genel kamu düzeninin ihlaline bağlanan müeyyideler ise disiplin cezası değil, tipik kolluk veya idari düzen yaptırımıdır.

O hâlde ceza yaptırımı ve disiplin yaptırımı nitelikleri taşımayan söz konusu yaptırımlar, idarenin bilirkişilik faaliyetini düzenleme ve denetleme yetkisi kapsamında uyguladığı idari yaptırımlar olarak değerlendirilmelidir. Bu yaptırımların amacı, kurum içi disiplinin sağlanması değil, bilirkişilik faaliyetinin güvenilirliğini ve yargılamanın sağlıklı yürütülmesini temin etmektir. Dolayısıyla BK'de öngörülen bu yaptırımların disiplin suç ve cezası olarak nitelendirilmesi, kanaatimizce isabetsizdir.

SONUÇ

Yargı faaliyetinin adaletli ve sağlıklı biçimde yürütülebilmesi, yalnızca hâkim ve savcıların hukuki değerlendirmeleri ile sınırlı değildir. Uyuşmazlığın çözümünün özel veya teknik bilgi gerektirdiği durumlarda bilirkişilerin katkısı zorunlu hâle gelmektedir. Bu yönüyle bilirkişiler, sahip oldukları uzmanlık bilgisi aracılığıyla mahkemeye yardımcı olan ve yargılamanın sağlıklı yürütülmesine katkı sağlayan önemli aktörlerdir. Bu nedenle bilirkişilik kurumunun etkin, güvenilir ve düzenli biçimde işlemesi büyük önem taşımaktadır. Bu ihtiyaca bağlı olarak 2016 yılında yürürlüğe giren BK ile bilirkişilik faaliyetinin kurumsal bir çerçeveye kavuşturulması, bilirkişilerin seçimi, eğitimi ve denetimine ilişkin usul ve esasların belirlenmesi ve etik ilkelere uygun bir bilirkişilik sisteminin oluşturulması amaçlanmıştır. Kanun, aynı zamanda yükümlülüklerini ihlal eden bilirkişiler hakkında uygulanacak yaptırımları da düzenlemiştir.

Bilirkişilik kurumu, yargılamanın sağlıklı ve adil biçimde yürütülmesinde önemli bir işlev üstlenmekte olup, bu faaliyetin belirli kurallar çerçevesinde yürütülmesi ve bu kurallara aykırı davranışların yaptırıma bağlanması kaçınılmazdır. Bu bağlamda 6754 sayılı Bilirkişilik Kanunu ile öngörülen yaptırımlar, bilirkişilik faaliyetinin güvenilirliğini ve etkinliğini sağlamaya yönelik önemli araçlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Bununla birlikte, söz konusu yaptırımların hukuki mahiyeti meselesi, yalnızca teorik bir tartışma olmayıp; uygulanacak usul, sağlanacak güvenceler ve yargısal denetimin kapsamı bakımından doğrudan belirleyici niteliktedir. Bu nedenle yaptırımların doğru hukuki kategori içerisinde değerlendirilmesi büyük önem taşımaktadır. BK'de öngörülen yaptırımlar ağırlık derecesine göre uyarma, bir yıla kadar geçici süreyle bilirkişilik listesinden çıkarma ve bilirkişilik sicilinden ve listesinden sürekli olarak çıkarma şeklinde sıralanmıştır. Bununla birlikte kanun koyucu, söz konusu yaptırımların hukuki niteliğini açıkça belirlememiştir. Bu durum öğretide ve yargı uygulamasında farklı değerlendirmelere yol açmış; bazı kararlar bu yaptırımları disiplin yaptırımı, bazıları ise idari yaptırım olarak nitelendirmiştir.

Çalışmada yapılan değerlendirmeler sonucunda, BK'de öngörülen yaptırımların ceza yaptırımı olarak nitelendirilmesi mümkün değildir. Her ne kadar bu yaptırımlar kanunla öngörülmüş olmaları ve yaptırım niteliği taşımaları bakımından ceza yaptırımları ile bazı benzerlikler gösterse de ceza yaptırımlarından farklı olarak yargı organları tarafından değil, idari makamlarca tesis edilmektedir. Bu yönüyle söz konusu yaptırımlar yargısal değil, idari işlem niteliğindedir. Zira bu yaptırımlar, bir suç karşılığı olarak yargı mercileri tarafından değil, idari makamlarca ve idare hukukuna özgü usuller ile tesis edilmektedir.

Öte yandan, söz konusu yaptırımların disiplin yaptırımı olarak kabul edilmesi de isabetli görünmemektedir. Disiplin hukuku, kural olarak belirli bir statü ilişkisi çerçevesinde, kurum içi veya meslek içi düzenin sağlanmasına yöneliktir. Oysa bilirkişiler, idare hukuku anlamında kamu görevlisi statüsüne sahip olmadıkları gibi, idare ile aralarında sürekli ve hiyerarşik bir bağlılık ilişkisi de bulunmamaktadır. Ayrıca bilirkişilik faaliyeti, kurumsallaşmış ve özerk bir meslek örgütü çerçevesinde yürütülen bir meslekî disiplin rejimine de tabi değildir. Bu yönüyle bilirkişilere uygulanan yaptırımlar, disiplin hukukunun klasik unsurlarını taşımamaktadır. Nitekim bu yaptırımların önemli bir kısmı, cezalandırma amacından ziyade bilirkişilik statüsünün sınırlandırılması veya ortadan kaldırılması sonucunu doğurmakta; bu yönüyle bir disiplin cezasından çok, idarenin düzenleme ve denetleme yetkisi kapsamında tesis ettiği statüye ilişkin işlemler niteliği taşımaktadır. Disiplin hukukuna özgü bazı ilke ve güvencelerin bu süreçte uygulanması ise, yaptırımın hukuki niteliğini değiştirmemekte; yalnızca birey haklarının korunmasına yönelik bir gereklilik olarak ortaya çıkmaktadır.

Bu itibarla, Bilirkişilik Kanunu'nda öngörülen yaptırımların disiplin cezası olarak nitelendirilmesi yerine, idarenin bilirkişilik faaliyetini düzenleme ve denetleme yetkisi kapsamında tesis ettiği kendine özgü idari yaptırımlar olarak kabul edilmesi daha isabetlidir. Disiplin hukukuna benzerlik, bu yaptırımların disiplin hukuku kapsamında değerlendirilmesini zorunlu kılmamaktadır.

KAYNAKÇA

Akyılmaz B, Sezginer M ve Kaya C, *Türk İdari Yargılama Hukuku* (7. Baskı, Savaş Yayınevi 2022).

Arslan R, Yılmaz E, Taşpınar Ayvaz S ve Hanağası E, *Medeni Usul Hukuku* (10. Baskı, Yetkin Yayınları 2024).

Beccaria C, *Suçlar ve Cezalar Yahut Beşeriyetin Mecellesi* (İnkılap Yayınları 1964) Çev: Muhittin Göklü.

Ceylan M, *İdari Yaptırımların Düzenlenmesinde ve Uygulanmasında Yetki* (Seçkin Yayıncılık 2021).

Çağlayan R, *İdari Yaptırımlar Hukuku (Kabahatler Kanunu Yorumu)* (Asil Yayınları 2006).

Çakır HM, *6754 Sayılı Bilirkişilik Kanunu Kapsamında Bilirkişinin Disiplin Sorumluluğu* (Oniki Levha Yayıncılık 2019).

Çolak H, Altun U, 'Bir Yaptırım Türü Olarak Para Cezalarının Teori Ve Uygulamadaki Analizi' (2007) 69 Türkiye Barolar Birliği Dergisi.

Dönmezer S, Erman S, *Nazari ve Tatbiki Ceza Hukuku* (Cilt I 10. Baskı, Beta Yayınları 1987).

Gelegen T, 'Kamu Yönetiminde Disiplin ve Disiplin Cezaları' (1973) Cumhuriyetin Kuruluşunun 50. Yılı Özel Sayısı Danıştay Dergisi 219-251.

Gören Z, *Anayasa Hukuku* (Yetkin Yayınları 2011).

Gözler K, Kaplan G, *İdare Hukuku Dersleri* (Ekin Yayınları 2018).

Gözübüyük AŞ, Tan T, *İdare Hukuku Cilt I Genel Esaslar* (Güncelleştirilmiş 14. Baskı, Turhan Kitabevi 2021).

Gürelli N, *Türk Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik* (İstanbul Üniversitesi Yayınları 1967).

Hafızoğulları Z, *Ceza Normu, Normatif Bir Yapı Olarak Ceza Hukuku Düzeni* (Us-A Yayıncılık 1996).

Kara S, *İdari Yaptırım Boyutuyla İmar Para Cezası Artırım/İndirim Ve İptal Sebepleri* (Yetkin Yayınları 2020).

Karagülmez A, *Adli ve İdari Para Cezaları* (Seçkin Yayınları 2001).

Karahanoğulları O, 'Memur Disiplin Hukukunun Niteliği ve İlkeleri' (1999) 8(3) Çağdaş Yerel Yönetimler 55-77.

Karslı MR, *İdare Hukukunda Kamu Görevlisi Kavramı* (Oniki Levha Yayıncılık 2016).

Kaya C, 'Memur Disiplin Suç ve Cezalarına ve Disiplin Soruşturmasına Hâkim Olan Temel İlkeler' (2005) 38(2) Amme İdaresi Dergisi 61-87.

Onar SS, *İdare Hukukunun Umumi Esasları Cilt I* (3. Baskı, İsmail Akgün Matbaası 1966).

Oytan M, 'Türk ve Fransız Hukukunda Bilirkişi İncelemesi, Keşif, Delil Tespiti, Anket Uygulaması ve Sahteliğin İleri Sürülmesi' (1993) 398 (65) Türk İdare Dergisi 45-93.

Özay İH, *İdari Yaptırımlar* (İstanbul Üniversitesi Yayın No. 3326, Hukuk Fakültesi Yayın No. 691, 1985).

Özgenç İ, *Türk Ceza Kanunu Gazi Şerhi* (Ankara Açık Ceza İnfaz Kurumu Matbaası 2006).

Ulusoy A, *İdari Yaptırımlar* (Oniki Levha Yayıncılık 2015).

Pekcanıtez H, Atalay O, Özekes M, Atalı M, Erdönmez G, Yeşilırmak A, Özkaya Ferendeci H, Özden-Akkan M, Taş Korkmaz H, Meriç N, Akkaya T, Bolayır N, Boran Güneysu N, Simil C, Yazıcı Ç, Dırenisa E, Bulut U, *Medeni Usul Hukuku Cilt II* (16. Baskı, On İki Levha Yayınları 2025).

Sancakdar O, Önüt LB, Altınok Çalışkan E, Dursun Özdemir G, Seyhan S, Öztaban P, Karaca E, *Disiplin Hukuku* (3. Baskı, Onikilevha Yayıncılık 2024).

Tan T, *İdare Hukuku* (Turhan Kitabevi 2011).

Tanrıver S, *Medeni Yargıda Bilirkişilik* (Yetkin Yayınları 2016).

Toraman B, *Medeni Usul Hukukunda Bilirkişi İncelemesi* (Yetkin Yayınları 2017).

Toroslu N, *Ceza Hukuku Genel Kısım* (Savaş Yayınevi 2006).

Yıldırım R, Odyakmaz Z, Çoban Atik A, Ziya Çalışkan A, Ersöz AK, Deniz Y, 'İdare Mahkemeleri Örnekliğinde Bilirkişilik Uygulamaları' (2011)19(1) SÜHFD 9-38.

Yılmaz E, *Hukuk Sözlüğü* (11. Baskı, Yetkin Yayınları 2023).

Yılmaz M, *İmar Yaptırımları ve Yargısal Korunma* (Seçkin Yayınları 2002).

Yüce TT, 'Ceza Hukuku İlkelerinin Disiplin Ceza Hukukunda Geçerliliği Sorunu ve Danıştay Kararlarının Bu Açıdan Tahlili' (1994) 24(88) Danıştay Dergisi 5-13.

Çalışmada atıf yapılan yargı kararlarına, aksi belirtilmedikçe, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi (UYAP) üzerinden erişilmiştir.